

AZ AMERIKAI SZESZTILALOMRÓL

AZ ÉSZAKAMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN a szesztilalom (prohibíció) 10 évvel ezelőtt, 1920 január 16-án lépett életbe.

A szesztilalom bevezetése nem csupán törvény, hanem egyben alkotmánymódosítás alapján történt, ami önmagában véve bizonyítja, hogy a prohibíciós mozgalom minő erővel bírt. Az Egyesült Államok alkotmányához ezideig mindössze 19 kiegészítő szakaszt fűztek, ami annak tulajdonítható, hogy az alkotmány módosítása (és a kiegészítés természetesen szintén módosítás-számba megy) ritkán teljesülő előfeltételekhez van kötve. Az amerikai alkotmány módosításához ugyanis szükséges, hogy egy kiegészítő szakaszt egyrészt a washingtoni közös parlament („kongresszus”) mindkét háza kétharmad szótöbbséggel elfogadjon és másrészt azt az összes államok legalább háromnegyed részének országgyűlései egyszerű szótöbbséggel ratifikálják.

A 18. kiegészítő szakasz, mely a szesztilalomra vonatkozik, így hangzik:

„I. Egy év eltelte után az Egyesült Államok területén, valamint az Egyesült Államok ítélkezésének alávetett valamennyi területen tilos a mámorító italoknak eladása, szállítása, behozatala, valamint kivitele.

II. A kongresszus és az egyes államok ezen szakasz megfelelő törvénykezés által való hatályossá tételének biztosítására együttesen illetékesek.

III. Jelen szakasz nem lép életbe, ha az egyes államok törvényhozásai azt, annak a kongresszus által történendő elfogadásától, illetőleg az egyes államoknak ratifikálás céljából történendő felterjesztésétől számított hét év leforgása alatt az alkotmány által előírt úton nem ratifikálják.“

Eme kiegészítő szakaszt a kongresszus 1917 december 18-án a kellő kétharmad szótöbbséggel elfogadta és a 48 állam közül 36 ratifikálta 1919 január 16-ig. Miután így a ratifikáció az összes államok háromnegyede részéről megtörtént, a kiegészítő szakasz az alkotmány által előírt úton elfogadottnak nyilvánított és a fent idézett I. pont értelmében egy évvel később, tehát 1920 január 16-án életbelépett. A harminchat állam részéről történt ratifikáció után a mai napig még további 10 állam ratifikálta a 18-ik kiegészítő szakaszt, úgyhogy a ratifikáló államok listája két állam — nevezetesen Connecticut és Rhode-Island — kivételével az Unió valamennyi államát magában foglalja. Ez a tény azonban, ha az akkori hangulatra jellemző is, közjogi szempontból érdektelen, tekintettel arra, hogy a kiegészítő szakasz

— miután azt harminchat állam ratifikálta — az Egyesült Államok egész területére vonatkozóan érvénybe lépett, függetlenül attól, hogy a fennmaradó 12 állam, illetőleg az utóbbiaknak egy része csatlakozott-e a ratifikáló államokhoz vagy sem.

Feltűnő az a körülmény, hogy a 18-ik kiegészítő szakasznak a kongresszus által történt megszavazásától a harminchatodik állam ratifikáló határozatáig csupán kevéssel több mint egy esztendő telt el, holott a kiegészítő szakasz szövegének értelmében az államoknak hét évnyi idejük lett volna a ratifikálásra. Általában feltűnő, hogy mily simán fogadták el a kongresszus, valamint az egyes államok országgyűlései ezt a valóban radikális módosítási javaslatot. A kongresszusban a javaslat elfogadása — mint említettük — kétharmad szótöbbséghez volt kötve, az egyes államok országgyűléseiben azonban egyszerű szótöbbség is elegendő lett volna a ratifikáláshoz. Ezzel szemben az egyes államok országgyűlései átlagban még jelentékenyebb szótöbbséggel foglaltak a javaslat mellett állást, mint a washingtoni kongresszus, sőt számos állam országgyűléseinek egyik házában sem adatott le egyetlen szavazat sem a ratifikálás ellen. Azt lehet tehát mondani, hogy az alkotmánymódosítási javaslat rendkívül csekély ellenállásra talált.

Ugyanez mondható el arról a törvényről, amely — a kiegészítő szakasz II. pontjának értelmében — a szesztilalom végrehajtásáról gondoskodik és amely a washingtoni képviselőház pénzügyi bizottságának elnökéről a „Volstead-Act“ nevet kapta. Az elvi szempontból legfontosabb két kérdés, amelyet eme törvénynek meg kellett oldania, a mámorító italok fogalmának meghatározása, valamint a szankció megszabása volt. A Volstead-törvény értelmében minden ital „mámorító“-nak nyilvánítatik, amely $\frac{1}{2}$ térfogat-százaléknál több alkoholt tartalmaz. Ez az igen lényeges rendelkezés tehát nem az alkotmányba vétetett fel, hanem csupán a végrehajtási törvényben foglaltatik, melyet a kongresszus egyszerű szótöbbséggel bármikor megváltoztathatna, persze feltéve, hogy olyan törvényt léptetne a Volstead-törvény helyébe, melyet a Legfelső Törvényszék nem minősítene az alkotmány szellemével ellentmondásban állónak. Ami a szankciót illeti, a Volstead-törvény úgy intézkedik, hogy a törvény határozmányainak első megsértése esetén 1000 dollárig terjedő pénzbüntetés vagy hat hónapig terjedő szabadságvesztés, a további esetekben pedig 2000 dollárig terjedő pénzbüntetés vagy öt évig terjedő szabadságvesztés szabható ki. Ki kell emelnünk e pontnál, hogy a szesz italoknak fogyasztása vagy vétele sem a 18-ik kiegészítő szakasz, sem pedig a Volstead-törvény értelmében nem büntethető. A Volstead-törvényt a kongresszus 1919 őszén fogadta el, és pedig hasonlóan nagy szótöbbséggel, mint annakelőtte a 18-ik kiegészítő szakaszt.

Ha magyarázatát keressük annak a ténynek, hogy a 18-ik kiegészítő javaslat és a Volstead-törvény olyan csodálatos könnyűséggel tette meg útját az amerikai törvényhozáson keresztül, akkor az amerikai prohibíciós mozgalom történetével kell foglalkoznunk. Ebből kitűnik, hogy a prohibíciós gondolat az Egyesült Államok területén

már a XVIII. században jelentőséggel bírt és a XIX. század folyamán már gyakran állott a politikai érdeklődés előterében.

A múlt század folyamán már számos állam hozott szesztilalmi törvényt, mely törvények a jelenleg életben lévő Volstead-törvénytől számos esetben csupán egy lényeges pontban tértek el: t. i. azt a területet illetően, amelyre hatályosságuk kiterjedt. A múlt század valamennyi prohibíciós törvénye csupán egy állam területére bírt érvénnyel, amiért is annak idején a jelenlegi „nemzeti prohibíció“ helyett csupán „állami prohibíció“-ról volt szó. Emez állami prohibíciós törvényekről csakhamar kiderült, hogy az egyes államok hatóságai nem tudtak vagy nem akartak nekik érvényt szerezni, amiért is legtöbbjüket röviddel bevezetésük után megszüntették. Már az elmúlt század ötvenes éveinek vége felé fogyni kezdett a prohibíciós államok száma, úgyhogy a század vége felé már csak három államnak volt szesztilalmi törvénye, nevezetesen Maine-nak, Kansas-nak és North-Dakota-nak. Ugyanakkor, amikor az ú. n. „állami prohibíciós-hullám“ végét kezdte járni, mindinkább más eszközökkel igyekeztek az alkoholizmus ellen küzdeni, melyek közül legnagyobb fontossággal az ú. n. „local-option-system^{C1}“ bírt, mely rendszer abban nyüvánult, hogy az egyes községeknek köteleességévé tétetett bizonyos időközökben népszavazás útján eldönteni, vajjon területükön italméresi engedély bárkinek is adassék-e. A jelen század elején második „állami prohibíciós-hullám“ kezdődött, melynek folyamán a „nemzeti prohibition törvénybeiktatásáig ismét 27 állam vezetett be a maga területére vonatkozó szesztilalmi törvényt.

Ha mármost azt kutatjuk, hogy az alkoholelleses mozgalom a „nemzeti prohibition bevezetéséig elérte-e azt a célt, amelyet el óhajtott érni, nevezetesen a szesz fogyasztásának csökkentését, akkor arra az eredményre kell jutnunk, hogy ez a mozgalom célját nem érte el. A következő tabella bizonyítja, hogy az amerikai szeszfogyasztás az 1850-es évektől kezdődően egészen 1910-ig végig emelkedő tendenciát mutatott és hogy az 1911—1915-ös időszakban a szeszfogyasztás az 1906—1910-es idősakkal szemben oly rendkívüli csekély mértékben csökkent csupán, amely semmiféle arányban nincsen azzal a ténnyel, hogy ebben az időszakban — mint említettük — az államoknak hosszú sora vezetett be szesztilalmi törvényt. (Egyébként arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy olyan időszakban, amelyben már számos állam törvénye tiltotta a szeszfogyasztást, bizonyára nehéz lehetett — akár közvetett úton is — megbízható statisztikai képet nyerni arról, hogy valójában mennyire rúgott ez a fogyasztás.)

Az Egyesült Államok fejkvótája égetett szeszes italokra, borra és sörre vonatkozóan, 100 fokos alkoholra átszámítva, Éterekben:

	1851/60	1861/70	1871/80	1881/90	1891/95	1896/1900	1901/05	1906/10	1911/15
Égetett szeszes italok	4'85	2'00	2'70	2'90	2'65	2'11	2'67	2'76	2'69
Bor	0'16	0'18	0'26	0'24	0'20	0'19	0'25	0'32	0'27
Sör	0'45	0'80	1'54	2'12	2'92	2'95	3'35	5'81	3'81
	5'44	2'98	4'50	5'26	5'75	5'25	6'27	6'89	6'77

¹ Az 1861/70-es időszakba esik a polgárháború. Az ezen időszakra vonatkozó adatok tehát bizonyára megbízhatatlanok.

Ez a tabella egyébként nemcsak azt mutatja, hogy az alkohol-ellenes mozgalom a „nemzeti prohibíció“ bevezetéséig lényegileg sikertelen maradt, hanem egyben azt is, hogy a szeszfogyasztás az Egyesült Államok területén nem volt különösen magas. Ugyanakkor ugyanis, amikor az amerikai fejkvóta 6.89 litert tett ki (1906—10), a francia fejkvóta például 22.93 literre rúgott. Ha igaz is az, hogy olyan államnak a szeszfogyasztását, amelyben legnagyobb részét bort isznak, — mint pl. Franciaországban — nem lehet minden további nélkül összemérni az Egyesült Államok szeszfogyasztásával, — ahol az összes fogyasztott szesznek vagy 40%-a égetett italokból és pedig elsősorban whisky-ből állott — úgy mégsem tagadható, hogy az amerikai adatok nem túlzottan magasak, tekintettel arra, hogy az elsősorban nem bort fogyasztó európai államok közül is számos államban magasabb fejkvótára találunk. Az 1906—10-es időszakban az Egyesült Államokénál magasabb fejkvótája volt Franciaországnak, Olaszországnak, Spanyolországnak, Svájcnak, Magyarországnak Belgiumnak, Nagy-Britanniának, Ausztriának és Németországnak. Ez igen meglepő tény; hiszen az ember azt várná hogy az alkoholelleses mozgalom abban az országban volt a leghatalmasabb, melyben az alkoholizmus különösen nagy méreteket öltött. Valójában azonban nem a szeszfogyasztás magassága volt az amerikai prohibíós mozgalom éltető ereje. Ennek a mozgalomnak az igazi éltető ereje az amerikai protestáns szekták nagy hatalma volt. Köztudomású, hogy az Egyesült Államokban az egyes protestáns szekták igen nagy befolyással bírnak, sőt hogy az amerikai pszichén talán elsősorban ők uralkodnak. Az Egyesült Államok alkoholelleses törvényeinek keletkezését nem lehet megértem, ha az ember elsősorban nem azt a körülményt tartja szem előtt, hogy az ú. n. „alkoholelleses tábor“ a mozgalom legelejétől fogva az amerikai protestantizmus óriási befolyására támaszkodhatott. Már a XVIII. században protestáns lelkészek vezették az alkoholelleses propagandát és a XIX. században is mindazon egyesületek, amelyek az állami szesztilalmi törvényeket előkészítették és azoknak elfogadása érdekében az egyes országgyűlések tagjait megdolgozták, nagyobbára protestáns lelkészek és amennyiben nem lelkészek, úgy legalább is majdnem kivétel nélkül szorosban az egyes protestáns szektákhoz tartozó egyéniségek vezetése alatt állottak.

A múlt század második felétől kezdve az alkoholelleses egyesületek közül mindinkább három lépett előtérbe és csakhamar eme három egyesület nőtte ki magát az alkoholelleses mozgalom középpontjává. A legnagyobb fontossággal hármuk közül az „Anti-Saloon-League“^{ic} bírt és bír ma is. Ez a „liga“ protestáns egyházaknak szervezete, amely az amerikai politikában igen nagy szerepet játszott és még ma is fontos szerepet játszik, elannyira, hogy még a legutóbbi Hoover—Smith elnökválasztáson is sok szó esett róla. Nevét ez az egyesület onnan kapta, hogy az amerikaiak a korcsmát „saloon“-nak nevezik és az alkoholelleses mozgalom támadásainak természetesen elsősorban a korcsma volt a célpontja. Az „Anti-Saloon-League“ országszerte igen energikus propagandát folytatott a szeszfogyasztás ellen, de ezenfelül Washingtonban is állandóan voltak képviselői, akik a szóró-

sabban vett politikai életet is minden rendelkezésükre álló eszközzel befolyásolni igyekeztek. A rendelkezésükre álló anyagi eszközök igen jelentékenyek voltak: azt az összeget, amelyet az „Anti-Saloon-League“ a propaganda kritikus éveiben évente elköltött, nem kevesebb, mint 2.5 millió dollárra becsülik. Nagy összegek állottak ennek az egyesületnek rendelkezésére egyrészt azért, mert a protestáns szekták, amelyeknek ez az egyesület egyik szerve volt, részben igen vagyonosak, de másrészt azért is, mert számos magánegyén is támogatta az alkoholelles mozgalmat. Ezek részint egyháziak befolyásának engedtek, részint azonban üzleti hasznot is várhattak a propagandától, mivel azt remélhették, hogy az Egyesült Államok lakossága azt az — egyes becslések szerint — kb. 1 5 milliárd dollárra rúgó összeget, amelyet évente szeszes italokra fordított, szesztilalom esetén részben olyan áruk vételére fogja fordítani, melyeknek eladásában az illetők érdekelve voltak. Így pl. Henry Ford ismételt energikus állásfoglalását a szesztilalom mellett bizonyára nagyrészt annak kell tulajdonítanunk, hogy az olcsóbbfajta autók kelendőségének emelkedése volt a prohibíciótól remélhető. Igaz, hogy még egy második üzleti szempont is serkenthetett egyes üzletembereket — így talán éppen Ford-ot is — arra, hogy az alkoholelles mozgalomhoz csatlakozzanak, és pedig: a munkásság teljesítményének emelése; egy ideálisan végrehajtott szesztilalomtól ugyanis azt lehetett várni, hogy a munkásságot megbízhatóbbá teszi. Ez a szempont éppen az Egyesült Államokban, hol a munka mechanizációja oly előrehaladott stádiumban van, bírhatott jelentőséggel, hiszen pl. a Ford-gyárban bevezetett munkaorganizáció mellett néhány részeg munkás jó néhány ezer kollégája munkájának termékét is egy csapásra tönkretelheti. Ha tehát voltak is kétségtelenül egyének, akik üzleti szempontoktól vezetve támogatták az „Anti-Saloon-League“ munkásságát, mégis félreismerhetetlen az a körülmény, hogy e szervezet az amerikai protestantizmus alapításaként elsősorban egyházi oldalról kapott támogatást és sikerét elsősorban ennek az erkölcsi támogatásnak köszönheti.

A másik két szervezet, amely az Anti-Saloon-League-el karöltve — ha egyes kérdésekben más módszereket követve is — az alkoholelles mozgalom főképviselőjévé nőtte ki magát, a „National Prohibition Party“ és a „Womens Christian Temperance Union“ volt. Ezen utóbbi két szervezet éppúgy, mint az Anti-Saloon-League az amerikai protestáns egyházak alapításának tekintendők és ezek is elsősorban az egyházi oldalról kapott támogatásnak köszönhetik munkásságuk eredményes voltát.

Ezen három szervezet propagandisztikus tevékenységének tudható be elsősorban az, hogy a jelen század elején ismét megindult egy „állami prohibíciós hullám“, majd pedig, hogy — miután ezen kísérlet eredménytelen volta kitünt — a „nemzeti prohibíció“ bevezetésére került a sor. Azt kell tehát mondanunk, hogy az amerikai alkoholelles mozgalom története azt bizonyítja, hogy ezen mozgalom a protestáns szekták befolyásának köszönheti diadalát, habár nem tagadható, hogy más erők is segítségére jöttek. Azt a tényt, hogy az amerikai alkotmány 18-ik kiegészítő szakaszát, valamint a

Volstead-törvényt oly rövid idő alatt és oly nagy szótöbbséggel fogadták el, főleg annak kell tulajdonítanunk, hogy ezen törvényjavaslatok számára egyes protestáns egyházakkal szorosban együttműködő szervezetek a talajt már nagyon régóta előkészítették. Ezeknek a szervezeteknek sikerült az amerikanizmus etikai kódexébe — amelyre számos egyéb vonás mellett egy erős puritán vonás is jellemző — a szesztilalom eszméjét felvételni. Ha nem is oly hatékonyan, hogy azoknak a száma, akik az immár 10 éve bevezetett prohibíciót saját jószántukból megtartják, túlságosan nagy volna, mégis elég hatékonyan ahhoz, hogy annak idején igen sokan állottak be az alkohol-ellenes egyesületek támogatóinak sorába. A prohibíció elfogadását — mint említettük — nem csupán az a körülmény indokolja, hogy ama választóközönség, amely a prohibíciós javaslatokat elfogadó országgyűléseket kiküldötte, az alkoholelles mozgalom befolyása alatt állott, hanem egyben az is, hogy az Anti-Saloon-League rendkívül ügyes vezetősége maguknak az országgyűléseknek tagjait is igen hatékonyan tudta befolyásolni. Mégis úgy véljük, hogy a prohibíciós mozgalom győzelmét elsősorban annak a ténynek köszönhetette, hogy alkoholelles szervezetek az amerikai népnek igen széles rétegeit — és nem legkevésbé az amerikai nőket — jellemüknek a puritanizmus felé hajló moralizáló vonásánál fogva tudták befolyásolni.

Ha mármost a 10 éves szesztilalom hatásáról akarunk néhány szót szólni, akkor először is arra a köztudomású tényre kell utalnunk, hogy az alkoholfogyasztás Amerikában a prohibíció ellenére korántsem szűnt meg. Arra vonatkozóan, hogy jelenleg milyen méreteket ölt a szesz italok fogyasztása, természetesen semmiféle statisztikai képet nem lehet nyerni, a szesz italok előállítására és árusítására illegális cselekedet lévén. Mégis úgy hisszük, hogy egy igazán tárgyilagos szemlélő előtt sem lehet kétséges a következő két tény:

1. hogy az Egyesült Államokban a szesztilalom ellenére igen jelentékeny mértékben fogyasztanak jelenleg is szesz italokat;
2. hogy ez a szeszfogyasztás mégis jelentékenyen csekélyebb, mint amilyen volna, ha a prohibíciót nem vezették volna be.

Az első körülmény, hogy t. i. a szeszfogyasztás továbbra is jelentékeny, azzal magyarázható, hogy az Egyesült Államok területén csupán kis számban lehetnek olyanok, akiknek — ha akarják — nem áll módjukban szesz italhoz jutniok. Szesz ital szerzésének Amerikában jelenleg főleg három módja van:

a) Ügynevezett „speak easy”^{Cf}-kban való vétel. Ezek a „speak easy”-k részben olyan vendéglők, amelyekben a prohibíció ellenére szesz italokat lehet kapni, részben pedig korcsmák jellegével bírnak. Ameddig az ember ezeket a helyiségeket nem látta, hajlandó őket titokzatos bűnbarlang-féléknek gondolni és talán egy ópiumbarlanghoz hasonlítja őket gondolatban. Ez a kép azonban a legkevésbé sem felel meg a valóságnak, elannyira, hogy pl. New-York legjobb vendéglői között is akad „speak easy” és mindenesetre igen nagy számban vannak ilyen jellegű helyiségek, amelyekbe az ember egyenesen az utcáról lép be. Ez természetesen azon múlik, hogy az illető városok rendőrsége tudatosan túri ezt az állapotot, vagy azért, mert

a rendőrségnek vezetősége prohibícióellenes hajlandóságú, vagy pedig — még gyakrabban — azért, mert az illető helyiség közelében posztoló rendőrök meg vannak vesztegetve. A „speak easy“-kben többnyire csupán olyan vendégek kapnak szeszes italokat, akiket a tulajdonos ismer. Ez persze csupán azt jelenti, hogy ahhoz, hogy az ember egy „speak easy“-ben szeszes italt kapjon, ismernie kell valakit, aki az illető „speak easy“- valamely törzsvendégét közvetve vagy közvetlenül ismeri, tehát már „be van vezetve“ és az embert hajlandó „bevezetni“. A jobb „speak easy“-kban kapható szeszes italok meglehetősen drágák: kb. háromszor-négyszer annyiba kerülnek, mint a prohibíció bevezetése előtt.

b) Számos nagy városban, mint pl. New-Yorkban, Chicagóban, Philadelphiában, San-Franciscóban, Los-Angelesben igen nagy a „speak easy“-k száma, mégis nagy területei vannak az Uniónak, amelyeken ezen legegyszerűbb úton nem igen lehet szeszes italhoz jutni. A szeszes ital szerzésének második módja az ú. n. „bootlegger“-ektől való vétel. Ezek a szeszes italokat nagyobb egységekben, többnyire ládánként árulják és ellentétben a „speak easy“-tulajdonosokkal, nincsen nyílt üzletük. Ezáltal kockázatuk is kisebb, minthogy nehezebben lehet őket megfogni. Náluk fedezi a szeszes italok legtöbb fogyasztója háziszükségletét és e mellett nagyon gyakran azokat a mennyiségeket is, amelyeket házonkívül fogyaszt, és pedig elsősorban gin-t és whisky-t. Számos vendéglőben és tánchelyen ugyanis, ahol szeszes italokat nem árúsítanak, mégis megtűrik azt, hogy a vendégek magukkal hozzanak egy-egy üveget és azt ott megigják. Ezeken a helyeken azután az ott vásárolt és fogyasztott ételeken és italokon felül még ú. n. „couvert charge“-ot is kell fizetni, mely helyenként igen drága, úgy-hogy ezek a helyiségek, amelyek korábbi időkben főként szeszes italok árúsításából éltek, most is nagyon jól fenn tudják magukat tartani. A „bootlegger“-ek árai is jóval magasabbak a szeszes italok prohibíció előtti árainál, bár korántsem abban a mértékben, amelyben a jobb „speak easy“-k árai.

c) Számos olyan vidéke is van az Uniónak, ahol sem „speak easy“-k nincsenek, sem pedig „bootlegger“-ektől nem lehet egy-könnyen vásárolni. Elsősorban — ha nem is kizárólagosan — ezeken a vidékeken dívik a szeszes italoknak házi készítése. Ezt a házi készítést az amerikai közönségnek nagyon megkönnyítették idők folyamán azáltal, hogy mindazon cikkeket, melyek a gyors és aránylag fáradságnélküli házi készítéshez szükségesek, készen lehet vásárolni, így például készen vásárolható egy olyan maláta-extraktum, amelyhez csupán élesztőt kell adagolni, hogy az rövid idő alatt — persze nem valami jóízű — sörré erjedjen. Megfelelő extraktumokból oldás, erjesztés és ügyes kis készülékekben való desztillálás révén whisky állítható elő. Könnyen kaphatók azok a keverékek is, melyek a „bootlegger“-ektől vásárolható alkoholhoz öntve, az Amerikában rendkívül népszerű „gin“-t adják. Azt kell tehát mondanunk, hogy a szeszes italok házi készítése Amerikában valóban nem nagy művészet.

Ami a házi készítésnél felmerülő előállításí árat illeti, úgy az a legtöbb esetben alacsonyabb a szeszes italok prohibíció előtti vétel-

aránál. A házilag készített italok ekképpen nemcsak könnyen hozzáférhetők, hanem egyben olcsók is lévén, a házi készítés Amerikában főleg a vidéken — de bizonyos fokig a városokban is — rendkívül elterjedt. A 18-ik kiegészítő szakasz és a Volstead-törvény tiltja ugyan a saját fogyasztás céljaira való előállítás is, a hatóságok azonban semmiképpen nem zaklatják azokat, akik saját céljaikra szeszes italokat készítenek és a Volstead-törvény az amerikai alkotmány szellemének megfelelően tiltja is a magánlakásokban való házkutatást.

Nem csodálatos tehát, hogy Amerikában a szesztilalom ellenére ma is jelentékeny a szeszfogyasztás, hiszen, mint láttuk, több módja is van annak, hogy az ember az Egyesült Államok területén szeszes italhoz jusson. Ha mármost annak a körülménynek az okát keressük, hogy a szeszes italok fogyasztása mégis csak jelentékenyen csekélyebb, mint amilyen a szesztilalom bevezetése előtt volt, úgy elsősorban a következő három körülményre kell rámutatnunk:

- a) a szeszes italok megdrágultak,
- b) minőségük erősen romlott,
- c) bizonyos fokig mégis csak körülményes szeszes italt szerezni.

Az első körülmény legfőképpen a „speak easy“-kben való vételnél játszik szerepet: — mint már említettük — a jobb „speak easy“-k árai a prohibíció előtti áraknak három-négyszeresére rúgnak. A „bootlegger“-ek árai szintén jóval magasabbak a szesztilalom előtti áraknál. A házi előállítás költségei nem sokra rúgnak és így a házi előállítás esetében az ármomentum nem játszik szerepet.

Ami viszont a második körülményt: a minőséget illeti, úgy az éppen a házi készítést illetően hat elsősorban a fogyasztás korlátozásának irányában. A házilag előállított italok általában rendkívül silány minőségűek. A „speak easy“-kben és a „bootlegger“-eknél vásárolható szesz kvalitása szintén nem mondható jónak, sőt elég gyakori jelenség, hogy az így forgalmazott szeszes italok eredetileg denaturált szesznek a „megtisztítása“ és bizonyos esszenciákhoz való hozzákeverése révén készülnek; ilyenkor persze megesik az is, hogy az illető ital mérges hatású. Ha azonban ettől a visszaéléstől — melynek méreteiről nem lehet megbízható képet nyerni — el is tekintünk, akkor sem tagadható az Amerikában forgalmazott szeszes italok silány minősége, tekintettel arra, hogy még ha az illető italokat nem is denaturált és azután hiányosan megtisztított szeszből készítik, akkor is oly kezdetleges technikai metódusok szerint állítják őket elő, hogy a termék szükségszerűen rossz minőségű. Egyedül a külföldről becsempészett árura vonatkozóan nem áll ez, mely csempészáru azonban drágább a belföldön illegális úton előállított árunál és így kelendőségét fokozottabb mértékben korlátozza a fentebb említett drágasági momentum. Általában az a nézet Amerikában, hogy a prohibíció kezdete óta erősen csökkent a csempészáru jelentősége és ennek megfelelőleg több belföldön készített árut forgalmaznak.

Ami az alkoholizmus méreteit korlátozó harmadik körülményt, t. i. a szeszes italokhoz való jutás nehézségeit illeti, úgy ezek elsősorban abban nyilvánulnak, hogy az eladó akvizíciós tevékenysége erősen korlátozott. A legtöbb esetben a vevőnek kell megtalálnia az eladót,

ami ha jelenleg Amerikában nem is mondható a szó igazi értelmében nehéznek, úgy legalább is korántsem olyan egyszerű, mint egy olyan országban, melyben nincsen szesztilalom. Ez áll a „speak easy“-kben és a „bootlegger“-eknél való vételre; ami pedig a házi előállítás illeti, úgy az természetesen bizonyos fáradságot és erre fordított energiát igényel. Ez a fáradság sem nevezhető jelentékenynek, de mégis sokat nyom a latban, ha az ember arra gondol, hogy más országokban milyen egyszerű szesz italokhoz jutni.

Midőn tehát a jelenlegi amerikai alkoholizmus méreteit rajzolni igyekeztünk, rábukkantunk azon körülményekre is, melyeknél fogva a jelenlegi helyzet az alkoholizmus aránylagos visszafejlődésének ellenére igen visszásnak mondható. Elsősorban láttuk, hogy számos úton, különös fáradság nélkül meg lehet sérteni a törvényt, sőt az alkotmányt. Ennek a ténynek természetesen rendkívül demoralizáló hatása van. A komolyabb amerikaiak gyakran és teljes joggal keseregnek azon, hogy van az alkotmánynak egy szakasza, amelyet naponta milliószámra sértenek meg büntetlenül. Illegális producereknek, „bootlegger“-eknek és „speak easy“-tulajdosoknak egész tömegét termelte ki a prohibíció és a fogyasztóban is azt az érzést keltette, hogy az alkotmány szellemével ellenkezésbe jut. E mellett teljesen valószínűtlen, hogy a szesztilalom valaha is ténylegesen végrehajtsék. A könyörtelen végrehajtásnak döntő akadályait a következőkben látjuk:

a) ahhoz egészen más apparátus kellene, mint amely a kormánynak erre a célra rendelkezésére áll;

b) ama közegeknek, akiknek a végrehajtás felett örködniük kellene, a mentalitása nem olyan, hogy a szesz italok fogyasztásának drasztikus eszközökkel való megszüntetésére egyhamar sor kerülhetne;

c) ha az Unió és az egyes államok exekutívái megkísérelnék a Volstead-törvényt azokkal az eszközökkel végrehajtani, amelyekről esetleg elvárható volna, hogy célra vezetnek, úgy kétségtelenül szembeállnának magukat az amerikai közvélemény igen tekintélyes részével.

A 18. kiegészítő szakasz módosítása vagy törlése természetesen szintén alkotmánymódosítás számba menne és így ahhoz ismét a washingtoni kongresszus mindkét házában kétharmad szótöbbségre és harminchat állam ratifikáló határozatára volna szükség. Az alkohol-ellenes mozgalomnak ma is kétségtelenül van elég ereje ahhoz, hogy ilyen kvalifikált többség létrejöttét megakadályozza, és ez a többség a közeljövőben sem igen fog létrejönni. A fentebb mondottakra való tekintettel azonban azt is rendkívül valószínűtlennek véljük, hogy az alkoholelles mozgalom annyira megerősödjék, hogy a szesztilalom akárcsak megközelítően tökéletes végrehajtását el tudja érni.

Azokat a körülményeket vizsgálva, melyek a szesz italok fogyasztásának mai méreteit érthetővé teszik, láttuk azt is, hogy a mai italok minősége silány. Itt tekintetbe kell vennünk, hogy a rossz minőségű szesz ital mindig károsabb hatású a jó minőségűnél, még akkor is, ha a rossz minőség nem arra vezetendő vissza, hogy az illető ital — mint Amerikában gyakran — denaturált és azután hiányosan megtisztított szeszből készült. A tisztátlanul vezetett erjedés, illetőleg tökéletlen desztilláció révén nyert áru mindig tartalmaz káros

hatású anyagokat. Már pedig tisztátlanul vezetett erjedés és — a desztillált italok esetében — egyben tökéletlen desztilláció révén állítják elő terméküket nem csupán az illegális termelők eldugott telepeiken, hanem egyben mindazok, akik házilag készítik italaikat. A prohibíció Amerikában minden kártérítés nélkül megsemmisítette a szeszes italokat előállító termelési ágakat, melyek közül a söripar bírt a legnagyobb jelentőséggel. Körülbelül egy milliárd dollár értékű tőke pusztult el ezáltal, majd — alighogy ez megtörtént — megindult egy rendkívül primitív, illegális iparágna kétes existenciák által való felépítése, mely illegális iparág elárasztotta az országot a maga silány, fokozottan káros hatású és ráadásul még — a kockázat miatt — drága termékével.

A prohibíció híveinek kétségtelenül igazuk van abban, hogy a szeszes italok fogyasztása ma Amerikában csekélyebb — és valószínűleg lényegesen csekélyebb — méreteket ölt, mint a szesztilalom bevezetése előtt. Abban is valószínűleg igazuk van, hogy elsősorban a szegényebb néposztályok isznak kevesebbet, habár a szenvedélyes alkoholisták — akármelyik néposztályhoz tartoznak is — bizonyára zavartalanul kielégítik szenvedélyüket. A prohibíció ellenzői nem cselekszenek okosan, ha ezeket az állításokat megcáfolni igyekeznek. Annál is kevésbé, mert nekik is van két érvük, mely megdönthetetlen: az egyik az, hogy a „szesztilalom“ alatti állapotok az amerikai alkotmány egyik szakaszát neveltségessé teszik és a korrupciót mindinkább növelik, a másik pedig az, hogy az amerikai közönség a szesztilalom folytán fokozottan káros hatású italokat fogyaszt.

FELLNER VILMOS